

УДК 811.111(075.8)

ББК 81.2 Англ. я 73

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

БОЙКО Я. В.

Дніпропетровський ВНЗ “Національний гірничий університет”

У статті визначено поняття культурно маркованої лексики, розроблено класифікацію культурно маркованої лексики за різними критеріями, проаналізовано основні прагматичні функції, які виконують культурно марковані лексичні одиниці в англійських публіцистичних текстах, запропоновано шляхи розв’язання проблеми адекватного відтворення культурно маркованої лексики при перекладі англійських публіцистичних текстів українською мовою.

Ключові слова: культурно маркована лексика, реалія, еквівалент, аналог, описовий переклад.

The article deals with the concept of culturally marked vocabulary which is classified according to different criteria; the main pragmatic functions performed by culturally marked lexical units in British journalistic texts are analyzed; the ways of solving the problem of adequate reproduction of the culturally marked lexicon while translating English journalistic texts into Ukrainian are offered.

Key words: culturally marked lexicon, realia, equivalent, analogue, descriptive translation.

Взаємодія мови і культури завжди привертала увагу дослідників, оскільки ці два поняття тісно взаємопов’язані: мова – це віддзеркалення культури нації, джерело накопичення та закріплення культурних традицій народу, так званий “культурний код нації”. Саме тому відносно недавно на перетині лінгвістики та культурології сформувалася нова міждисциплінарна наука – лінгвокультурологія, основним об’єктом якої є лексичні одиниці з культурним компонентом, або культурно маркована лексика.

Теоретичним і практичним питанням дослідження культурно маркованої лексики присвячено праці Л. С. Бархударова, Г. Д. Томахіна, А. Д. Швейцера, Є. М. Верещагіна, В. Г. Костомарова, В. С. Виноградова та ін. Лінгвісти минулого століття зосереджувалися на вивченні лексики з культурним компонентом, яку позначали терміном “реалія”, що вперше з’явився у 40-х рр. у перекладознавстві (див. праці О. В. Федорова, В. М. Комісарова, Я. Й. Рецкера, А. Д. Швейцера, Р. П. Зорівчак, С. І. Влахова, С. П. Флоріна та ін.). Учені називали цей пласт лексики різними термінами – лексика з культурним чи національним компонентом, специфічно національна лексика, безеквівалентна лексика та ін., які можна об’єднати під одним широким поняттям – культурно маркована лексика. У наукових розвідках із лінгвістики, лінгвокультурології та перекладознавства всебічно висвітлено питання, що постають у зв’язку з функціонуванням, класифікацією та перекладом такої особливої лексики. Проте, незважаючи на всебічне висвітлення проблеми, тема не втрачає своєї значущості. Актуальність дослідження культурно маркованої лексики визначається тим, що мова і культура постійно розвиваються, а процеси інтеграції та міжкультурної комунікації зумовлюють специфічну взаємодію лінгвального й екстралінгвального, а саме: мова функціонує в суспільстві для забезпечення соціокультурних потреб людей – членів лінгвокультурної спільноти, тоді як люди впливають на розвиток мови у процесі реалізації своїх соціокультурних потреб.

Метою статті є встановлення лінгвопрагматичних особливостей перекладу українською мовою культурно маркованих лексичних одиниць, які вживаються в англійській публіцистиці.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- визначення поняття культурно маркованої лексики;
- класифікацію культурно маркованої лексики за різними критеріями;
- аналіз основних прагматичних функцій, які виконують культурно марковані лексичні одиниці в англійських публіцистичних текстах;
- розв'язання проблеми адекватного відтворення культурно маркованої лексики при перекладі англійських публіцистичних текстів українською мовою.

Доки в науковому обігу ще не узвичаївся термін “культурно маркована лексика”, багато дослідників у своїх працях ([2; 3; 4; 5] та ін.) називали одиниці з культурним компонентом готовим терміном “реалія”, який у лінгвістичній літературі означав як “слова-реалії”, так і “предмети-реалії” [6, с. 13–18], а також елементи лексики тієї чи іншої мови. У перекладознавстві під “реаліями” розуміють не лише факти, явища і предмети життєдіяльності людини, а й їхні назви [5, с. 106]. Слова, що позначають реалії, відтворюють національний характер мови і входять до категорії безеквівалентної лексики, яку Є. М. Верещагін і В. Г. Костомаров визначають як слова, що служать для вираження понять, відсутніх в іншій культурі і в іншій мові, слова, що стосуються окремих культурних елементів, а також слова, що не мають еквівалентів за межами мови, до якої вони належать [1, с. 38–45].

У працях із перекладознавства, крім терміна “реалія”, дослідники оперують також термінами: “безеквівалентна лексика” (слова, що не мають еквівалентів за межами мови, до якої вони належать); “екзотична лексика” (лексичні одиниці, що позначають географічні й історичні реалії); “пропуски” / “лакуни” (ситуації, типові для культури одного народу і не типові для інших); “варваризми” (слова, за допомогою яких стає можливим опис чужоземних звичаїв, особливостей життя й побуту, створення місцевого колориту); “етнокультурна лексика” (лексичні одиниці, що характеризують систему знань про специфічну культуру певного народу як історико-етнічної спільноти людей); “алієнізми” (слова з маловідомих мов, що підкреслюють стилістичну функцію екзотизмів) [3, с. 13–18]. Наведені терміни характеризують поняття “слова-реалії”, що виражається лексичними одиницями, які позначають елементи “чужої” культури і мають національне, історичне, місцеве або побутове забарвлення. Слова-реалії, які є найменуваннями предметів, понять, культурних, побутових та історичних явищ певного народу і країни, відображають той або інший відрізок дійсності, отже, тісно пов'язані з позамовною дійсністю. Типові ознаки слів-реалій такі:

- слова-реалії є одним із класів безеквівалентної лексики;
- реалії характеризуються гнучкістю: не втрачаючи свого статусу, вони можуть одночасно належати до декількох лексичних категорій;
- багато реалій є засобом враження конотативних значень.

Зазначені характерні ознаки реалій свідчать про те, що реалія – це різновид культурно маркованої лексики, тобто лексичних одиниць із культурним компонентом.

Категорія лексики з культурним або національно-культурним компонентом не є однозначною, тому вимагає особливого підходу при диференціації. Дослідники пропонують різноманітні класифікації, ґрунтуючись на тих або інших принципах. Вивчаючи культурно марковану лексику, яка функціонує в англійських публіцистичних текстах, спробуємо надати всебічну систематизацію такої лексики, беручи до уваги поділ розглядуваних лексичних одиниць за неоднотипними ознаками, насамперед, за їхніми структурно-семантичними і тематичними характеристиками.

У результаті аналізу культурно маркованої лексики *за структурою*, що передбачає врахування кількості слів-компонентів, із яких складається та чи інша лексична одиниця із культурним компонентом, безеквівалентну лексику розподілено на монолексемні, дволексемні і багатолексемні комплекси.

Монолексемний комплекс представлений одним словом (зазвичай, іменником), що має у своєму значенні культурний чи національно-культурний компонент, наприклад: *The state*

rooms of the harem are encrusted in mother-of-pearl, ivory and gold (DT, IR); Uptown Manhattan is as different from downtown as the Jazz Age is from hip-hop (TG, IR). Серед культурно маркованих одиниць присутні й усічені слова, тобто скорочення, як, наприклад: BWI, as it's universally known, is actually the quickest and most hassle-free way to reach Washington from the UK (BBC, IR).

Дволексемний комплекс – це словосполучення, яке складається з двох слів, за різними структурними моделями: іменник + іменник, наприклад: Another attraction is Troll Road, a famous serpentine road in the mountains (BBC, IR); Take the famous Torrey Pines course, for instance, immortalized in 2008 when Tiger Woods won the US Open there (TG, IR); прикметник + іменник, наприклад: The Istanbul galleries hold a section of the giant chain that once barred the entrance to the Golden Horn (TG, IR); числівник + іменник, наприклад: And despite the crowds all along Fifth Avenue, I wasn't getting my legs banged by people carrying multiple carrier bags (BBC, IR).

Багатолексемні комплекси – сполучення трьох і більше слів, наприклад: If classical music is more to your taste, then try the wildly angled, stainless steel-clad architectural landmark, the Walt Disney Concert Hall (TG, IR); Visit the American Conservatory Theatre to catch the latest productions and spot the stars of tomorrow (BBC, IR); The Civil Aviation Authority said traffic between Heathrow and the Eurozone had fallen by 8.7 per cent (DT, IR).

Кількісні підрахунки груп культурно маркованої лексики, визначених за структурними особливостями, показали, що найбільш численною є група дволексемних словосполучень (44%), далі йде група однолексемних (42%), багатолексемних (12,5%) і найменш представлені скорочення (1,5%).

Класифікація культурно маркованої лексики за семантикою, що передбачає врахування типу зв'язків між компонентами у словосполученні, тобто ступеня їх свободи та зв'язаності один з одним, уможливила розподіл на синтаксично вільні, синтаксично зв'язані та усталені словосполучення, тобто фразеологізми.

Синтаксично вільними культурно маркованими словосполученнями називаємо такі, які виникають безпосередньо у процесі мовлення; прямі лексичні значення слів у цих словосполученнях зберігаються. Наприклад: As it celebrates its birthday, the gambler capital of the world is still a winner and a favourite destination for the British (BBC, IR). У словосполученні the gambler capital of the world кожне слово вживається у своєму прямому значенні, але все словосполучення позначає Лас-Вегас, світову столицю азартних ігор.

Структура синтаксично зв'язаних словосполучень зумовлена культурою, традиціями та нормами мови, до якої вони належать, наприклад: California. Yes, it is the glamorous sun-kissed home to an array of celebrities nestled high in the Hollywood Hills (TG, IR); I have always rather favoured uptown New York, and in fact spent 10 years living beside Central Park (DT, IR).

Усталені словосполучення, або фразеологізми, – це словосполучення, компоненти яких не реалізують свого прямого значення, а вживаються у перенесеному (метафоричному або метонімічному) значенні, наприклад: The Istanbul galleries hold a section of the giant chain that once barred the entrance to the Golden Horn (BBC, IR); It serves as a one-stop-shop for the arts set in over 1,200 acres of beautifully manicured parkland (DT, IR). Ця група є надзвичайно важливою, адже саме усталені словосполучення характеризують багатство та потенціал мови, а також указують на історію та культурні традиції мови та нації, яка цією мовою розмовляє.

За кількісними показниками синтаксично вільні словосполучення є найбільш поширеними (70%), друге місце посідає група синтаксично зв'язаних словосполучень (22%) і останнє – група усталених словосполучень (8%).

У рамках тематичної класифікації культурно маркованої лексики, яка вживається у публіцистичних текстах, виокремлено такі групи реалій:

1) побутові реалії: їжа та напої, наприклад: You can order classics such as Reuben sandwiches (BBC, IR); знаряддя праці, наприклад: One find in particular captured the headlines – a collection

of 700,000-year-old flint tools discovered at Pakefield in Suffolk (BBC, IR); грошові знаки, наприклад: *The Lira was the fourth most popular currency last year, behind the euro, dollar and Australian dollar* (DT, IR); транспорт, наприклад: *At Dulles, by contrast, you have to take a shuttle to reach the main terminal* (DT, IR); споруди, наприклад: *The call to prayer echoes in the crisp night air and floodlit minarets punctuate the skyline* (TG, IR); дозвілля, наприклад: *Old men still puff on narghile – waterpipes – and chat over delicate glasses of tea* (TG, IR);

2) етнографічні і міфологічні реалії: етнічні і соціальні спільноти, наприклад: *Hence, to find the earliest Britons, we need to look to our continental neighbours* (BBC, IR); *It's unacceptable to ignore Palaeo-Indian cave dwellers and Mormon pioneers* (TG, IR); божества, казкові істоти, легендарні місця, наприклад: *Legends such as the one about The Seven Sisters were created about one of the most famous waterfalls* (TG, IR);

3) реалії світу природи: тварин, наприклад: *There are always fewer carnivores than herbivores, and look at the competition, there were lots of very successful predators around – lions, sabre-toothed cats, several species of hyenas, wolves* (TG, IR); ландшафт, пейзаж, наприклад: *Fjords are one reason why people visit Norway* (TG, IR);

4) реалії державно-адміністративного устрою і суспільного життя: адміністративно-територіальні одиниці, наприклад: *One find in particular captured the headlines – a collection of 700,000-year-old flint tools discovered at Pakefield in Suffolk* (BBC, IR); державні інститути, наприклад: *Soak up the bird's eye view of the Treasury Department and the White House* (BBC, IR); суспільні організації, партії і т.п., їхні функціонери й учасники, наприклад: *In front of the sumptuous Opera House, knots of people under the chestnut trees argued in a series of mini Speakers' Corners* (BBC, IR); цивільні посади і професії, титули і звання, наприклад: *It all started with William Clark, a US senator who was thin as a rake and sharp as a cavalry sabre* (BBC, IR);

5) ономастичні реалії: антропоніми, наприклад: *Head to the breathtaking Getty Villa which is choc full of amazing antiquities and a number of works by Van Gough, admission is free* (TG, IR); топоніми, наприклад: *The legacy of Byzantium and Constantinople lives on in its palaces, museums, churches and mosques* (TG, IR); *For a real treat though, it's worth making a reservation in advance at some of the world's greatest restaurants, such as The French Laundry, tucked away amidst the winding roads of the Napa Valley* (TG, IR); назви компаній, музеїв, театрів, ресторанів, магазинів, пляжів, аеропортів і т.п., наприклад: *In Bloomingtons almost every other clothes rack had a sign reading: "Take an additional 40 per cent off marked prices!"* (BBC, IR); *Downtown is Soho House, the Buddha Bar and Stella McCartney* (BBC, IR).

Отже, за своєю тематикою культурно маркована лексика є надзвичайно різноманітною. На нашу думку, відсутність повної й універсальної класифікації вказаного пласта лексики свідчить лише про те, що мова й національна культура є тісно взаємопов'язаними.

Аналіз контекстуального вживання культурно маркованих лексичних одиниць в англійських публіцистичних текстах уможливив визначення *прагматичних функцій*, які виконує така лексика в тексті. Зокрема, констатуємо чотири основні функції.

1. Надання експресивності, емоційності висловленню, наприклад: *However, while being in the New World, Charles-Emile got acquainted not only with different living conditions, but with completely new organization of production and work* (BBC, IR). Уживання перифраза *the New World* 'Новий Світ' як одного із засобів досягнення емоційного впливу в публіцистичному тексті є цілком виправданим. Якщо замість нього використати загальноживану назву країни – *America*, вона не буде настільки експресивною, як перифраз *the New World*, оскільки він акцентує саме на тій новизні, яка чекала на Чарльза в Америці.

2. Вираження оцінки (позитивної або негативної), тобто власного ставлення автора до сказаного, наприклад: *But we were meeting our National Trust guide, Paul Andrae, there for a three-hour walk through Dedham Vale* (TG, IR). Уживання назви суспільної організації Великої

Британії – *National Trust*, яка займається охороною пам'ятників, історичних місць і визначних пам'яток, має авторитет у суспільстві, наголошує на професійних якостях гіда та на високому рівні проведення туру і тим самим надає позитивної оцінки явищу.

3. Уточнення, доповнення до сказаного, наприклад: *For the first British H. sapiens, known as the Cro-Magnons, this unstable climate would also prove impossible to endure* (TG, IR). Термін *Cro-Magnons* виступає в ролі уточнення до виразу *first British H. sapiens*. Оскільки публіцистика не має меж у своїх тематичних рубриках, автор свідомо розтлумачує це поняття з огляду на те, що статтю може читати людина, не знайома з палеонтологією.

4. Мовна економія, тобто надання виразу стислості, наприклад: *In front of the sumptuous Opera House, knots of people under the chestnut trees argued in a series of mini Speakers' Corners* (BBC, IR). У прикладі не йдеться про власне лондонські *Speakers' Corners*; назва виконує роль збірного поняття, характерні риси якого збігаються з тим явищем, яке описує автор.

Адекватне відтворення культурно маркованої лексики при перекладі потребує врахування декількох умов: характеру тексту, значущості реалії в контексті, характеру самої реалії, її місця в лексичних системах мови оригіналу і мови перекладу, самих мов – їхніх словотворчих можливостей, літературної і мовної традиції, і від читача перекладу (порівняно з читачем оригіналу) [2, с. 93–94]. Для відтворення англійських публіцистичних текстів українською мовою пропонуємо такі прийоми перекладу культурно маркованих одиниць.

1. Передавання культурно маркованих одиниць за допомогою еквівалента шляхом:

а) транскрипції, наприклад: *For the best kofte in town, join the locals at Tarihi Sultanahmet Koftecisi Selim Usta* (BBC, IR) – ‘Найкраще кофте у місті можете скуштувати у місцевому “Тарихі Султанахмет Кофтеджісі Селім Уста”’. Для збереження східного колориту самої страви та закладу, де її, на думку автора, найкраще готують, транскрибування реалії є оптимальним способом перекладу;

б) транслітерації, наприклад: *Beautifully carved harpoons made of red deer antler and jewellery made of stone and amber dating from around 11,500 years ago have been found at Starr Carr in Scarborough* (TG, IR) – ‘Майстерно різьблені остроги з рогів благородного оленя та прикраси з каменю й бурштину, яким вже понад 11 000 років, були знайдені у Стар Кар (Скарборо)’. Лексична одиниця *Scarborough* належить до групи топонімів – найменувань географічних об'єктів, тому єдиним правильним рішенням перекладача є транскрипція. В українському перекладі ми подаємо географічну назву в дужках для того, щоб уникнути повтору прислівника, тобто основна функція цієї лексичної одиниці як в англійському, так і в українському контексті залишається незмінною – уточнення місця перебування;

в) кальки та напівкальки, наприклад: *For 15 years after the Declaration of Independence, America's rulers had no settled home and met in eight different cities, including Baltimore, New York and Philadelphia* (DT, IR) – ‘Упродовж 15 років після підписання Декларації Незалежності правителі Америки не мали осілого місця, тому зустрічалися у восьми різних містах, у тому числі Балтиморі, Нью-Йорку та Філадельфії’. У цьому прикладі калькування – чи не єдиний доречний спосіб відтворення виділеної лексичної одиниці, адже йдеться про офіційний історично важливий документ. Необхідно досить чітко й правильно передати його назву, тому найкраще вдається до прямого перекладу – кальки. Прикладом застосування напівкальки в перекладі слугує речення: *The Upper East Side is old money, leafy streets of marvellous brownstone buildings, the magnificent Metropolitan Museum and all those extravagant Fifth Avenue shops* (BBC, IR) – ‘Верхній Іст Сайд – це уособлення багатой аристократії, вкритих листям вулиць із міськими особняками, величним музеєм “Метрополітан” та всіма тими екстравагантними бутиками на П'ятій авеню’. Можна було б транскрибувати *Upper East Side*, але переклад за допомогою прийому напівкальки повніше передає інформацію, адже Іст Сайд – це район Нью-Йорку, який

поділяється на верхній і нижній. Напівкалька зберігає західний колорит словосполучення та його образність. Щодо вислову *Metropolitan Museum*, то для збереження західного колориту висловлення реалію *Metropolitan* передано за допомогою транслітерації.

2. Передавання культурно маркованих одиниць за допомогою аналога шляхом:

а) родо-видової заміни, наприклад: *Of course, these people may simply have been starving and someone died and they did this – in my view ‘crisis cannibalism’ such as this must have happened from time to time* (TG, IR) – ‘Звичайно, люди голодували, хтось помирав, і вони робили це. На мій погляд, спалахи “кризового канібалізму” мали траплятися час від часу’. Заміна широкого поняття *crisis cannibalism* більш вузьким у перекладі – спалахи “кризового канібалізму” – слугує пом’якшенню самого поняття “канібалізм”, яке викликає лише негативні асоціації. Застосування прийому, відомого в теорії перекладу як конкретизація, дає змогу наголосити на тому, що це явище траплялося лише час від часу і не було постійним;

б) функціонального аналога, який у мові перекладу викликає таку саму реакцію в українського читача, що й англійська лексична одиниця – у читача оригіналу, наприклад: *In this appraisal of New York’s downtown, where A-list haunts are so understated they are nigh-on invisible* (BBC, IR) – ‘Оцінюючи діловий центр Нью-Йорку, де значущість першокласних закладів дуже занижена, вони майже непомітні’. Реалія *A-list* відноситься до системи освіти Сполучених Штатів, а саме системи оцінювання, у якій *A* є найвищою оцінкою. Для того, щоб не вдаватися до довгих пояснень, було використано український аналог англословної реалії – ‘першокласні’, який викликає ті самі асоціації в українського читача, що й поняття *A-list* – в американця. Попри те, що експресивність висловлення збережено, його образність усе ж таки втрачено.

3. Передавання культурно маркованих одиниць описовим способом:

а) використання опису, пояснення та тлумачення, які не бажані в перекладі, але іноді вони необхідні для того, щоб зробити англословну реалію зрозумілою для українського читача, наприклад: *You can order classics such as Reuben sandwiches* (BBC, IR) – ‘Ви можете замовити щось із традиційного меню, наприклад, сандвіч із житнього хліба, сиру солонини і кислій капусти’. Звичайно, реалію з розділу їжі можна було б перекласти шляхом транскрибування або калькування, але чи зрозуміє читач такий текст? Відповідь цілком очевидна – ні. Тим більше, якщо залишити цю назву без пояснень, то читач може відчутися деяку зверхність із боку перекладача, який уживає слова, не зрозумілі читачеві. Тому описовий переклад є найбільш доречним, хоч національний колорит висловлення повністю втрачається;

б) шляхом контекстуального перекладу, наприклад: *Take the famous Torrey Pines course, for instance, immortalized in 2008 when Tiger Woods won the US Open there* (TG, IR) – ‘Спрямуйте свою подорож у бік сосен Торрея, які були увіковічені тут у 2008 році, коли Тайгер Вудс виграв чемпіонат США із гольфу’. Враховуючи той факт, що спортивна реалія *US Open* позначає ‘відкритий чемпіонат Сполучених Штатів Америки’, і не кожен український читач може знати, що Тайгер Вудс – це саме гольфіст, а не тенісист чи будь-хто інший, тобто лише з контексту стає зрозумілим, що йдеться про чемпіонат із гольфу, контекстуальний переклад ‘чемпіонат США з гольфу’ видається найбільш доречним.

Отже, культурно маркована лексика – це слова й словосполучення, що називають предмети, явища, об’єкти, характерні для життя, побуту, культури, соціального й історичного розвитку одного народу і є маловідомими або чужими для іншого народу. Вони виражають національний і (або) часовий колорит. Культурно марковані лексеми здебільшого не мають точних відповідників в іншій мові і потребують особливого підходу при перекладі. Еквівалентний переклад культурно маркованих одиниць, який відбувається шляхом застосування транскрипції, транслітерації, кальки та напівкальки, зберігає конотативні значення оригіналу (експресивність, оцінку й образність), відтворюючи національний колорит іноземної культури, хоч інформація денотативного характеру, виражена реалією, часто залишається незрозумілою українському читачеві. Аналогічний

переклад, який передбачає використання родо-видової заміни та функціонального аналога, передає денотативний зміст реалії і частково зберігає її конотативне значення, зокрема експресивність, але образність висловлення втрачається. Описовий переклад, при якому перекладач пояснює і розтлумачує іноземну реалію, спираючись на знання, вилучені з контексту або отримані зі свого життєвого та / або професійного досвіду, є найбільш доречним для найповнішої передачі денотативного змісту реалії, але небажаним для частого застосування, оскільки при такому перекладі повністю втрачається конотативне значення реалії, що спричиняє втрату її національного колориту і, тим самим, – культурної забарвленості висловлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верещагин Е. М. Язык и культура. Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – [4-е изд., перераб. и доп]. – М. : Русский язык, 1990. – 246 с.
2. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / Виктор Сергеевич Виноградов. – М. : Изд-во института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
3. Влахов С. И. Непереводимое в переводе / С. И. Влахов, С. П. Флорин. – М. : Высшая школа, 1986. – 340 с.
4. Зорівчак Р. П. Статус реалії як перекладознавчого терміна / Роксолана Петрівна Зорівчак. – К. : А.С.К., 1985. – 164 с.
5. Зорівчак Р. П. Реалія в художньому мовленні: перекладознавчий аспект / Роксолана Петрівна Зорівчак. – Львів : Іноземна філологія, 1994. – 286 с.
6. Томахин Г. Д. Реалии в языке и культуре / Г. Д. Томахин // Научно-методический журнал. – 1997. – № 3. – С. 13–18.
7. Рапай К. Культурный код. Как мы живем, что покупаем и почему / Клотер Рапай; [пер. с англ.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 167 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

8. (BBC) – [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/islamethics/abortion_3.shtml
9. (DT) – The Daily Telegraph [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/northamerica/usa/washingtondc/731570/Washington-DC-Power---and-play.html>
10. (TG) – The Geographical [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.geographical.co.uk/Magazine/Chris_stringer_-_Mar_2007.html

Дата надходження до редакції 01.12.2015